

14. Nehring W. O historykach polskich szesnastego wieku. Poznac, 1860. Cz. 2. O iyciu i pismach Joachima Bielskiego. 99 s.
15. Niemirycz J. Filozofia historii narodu polskiego na tle dziejw ludzkoñci. Krakw, 1888. Cz. 1. Dzieje ludzkoñci do utworzenia sik państwa polskiego. 719 s.
16. Pamitnik Drugiego Zjazdu Historykwy Polskich we Lwowie. Referaty. Lwyw : naki. uczestnikwy Zjazdu, 1890. 317 s.
17. Smolenski W. Pisma historyczne. Krakw, 1901. T. 2. 483 s.
18. Smolenski W. Pisma historyczne. Krakw, 1901. T. 3. 507 s.
19. Smolenski W. Stanowisko Waleriana Kalinki w historiografii polskiej. Warszawa, 1887. 44 s.
20. Smolka S., Bobrzycki M. Jan Diugosz, jego iycie i stanowisko w piñmiennictwie. Krakw, 1893. VII+336 s.
21. Wiek XIX. Sto lat muñli polskiej: iyciorysy, streszczenia, wyjtki / red. B. Chlebowskiego, I. Chrzanowskiego, H. Galllego. Warszawa, 1911. T. 6. 487 s.
22. Wiek XIX. Sto lat muñli polskiej: iyciorysy, streszczenia, wyjtki / red. B. Chlebowskiego, I. Chrzanowskiego, H. Galllego. Warszawa, 1906. T. 1. 480 s.
23. Wiek XIX. Sto lat muñli polskiej: iyciorysy, streszczenia, wyjtki / red. B. Chlebowskiego, I. Chrzanowskiego, H. Galllego. Warszawa, 1907. T. 2. 460 s.
24. Zakrzewski W. Adolf Pawicki (1840-1896). Zarys dziejwy iywota i pracy. Peterburg, 1897. 124 s.
25. Zeissberg H. Dziejopisarstwo Polskie wiekow srednich. Warszawa, 1877. T. 1. 268 s.
26. Zeissberg H. Dziejopisarstwo Polskie wiekow srednich. Warszawa, 1877. T. 2. 305 s.

The author analyzes and highlights the content and composition of the polish historiographic works of the 19th and the early 20th centuries in the polonistic collection of Nizhyn State University named after Mykola Gogol distinguis hing among them those ones that require more detailed research, and in general outlines the information for polonistic researchers on the availability of important historiographical sources in the university research funds in order to intensify the further research and introduce them to the research turnover.

Key words: library, historiographical literature, university, funds, card index.

Отримано: 02.05.2018

УДК 908:070:027.7:378.4(477.43-21)К-ПНУ

Н. Д. Крючкова, м. Кам'янець-Подільський

ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ ст. ВІДДІЛУ РІДКІСНИХ ВИДАНЬ БІБЛІОТЕКИ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

У статті здійснено історико-краєзнавче дослідження ретроперіодичних видань ХІХ – початку ХХ ст. та простежено можливості їх вивчення і використання.

Ключові слова: рідкісні видання, періодичні видання, газета, журнал

Будь-яка сфера людської діяльності потребує інформаційного забезпечення. Наукове дослідження не може відбуватися без ознайомлення з джерелами інформації. Тому досліднику необхідно мати повне уявлення про систему інформаційного забезпечення дослідницької діяльності в цілому, що розкривають тему його власного дослідження. У різних обсягах та формах публікацій інформація може бути представлена великою кількістю джерел, а саме: статтями у часописах та наукових збірниках, матеріалами та тезами конференцій, бібліографічними покажчиками, електронними документами тощо.

Метою нашої статті є історико-краєзнавче дослідження ретроперіодичних видань XIX – початку XX століття відділу рідкісних видань бібліотеки університету. Дослідження базується на принципах історизму, об'єктивності та системності. Важливими його аспектами є аналізування фізичного стану творів друку, їх бібліографування, популяризація та збереження, використання в наукових цілях часописів і газет минулих століть.

Вагомою складовою фонду відділу рідкісних видань бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (далі ВРВ) є рідкісні видання XVIII – початку XX ст., яких налічується понад 27 тис. одиниць зберігання. Це зібрання включає книги та періодичні видання з усіх галузей знань і становить велику історичну й культурну цінність.

Зібрання періодичних видань ВРВ XIX – початку XX ст. універсальне за тематикою і читацьким призначенням. Воно нараховує понад 533 назви (228 назв журналів і 305 назв газет). Більшість із них російськомовні – «Подольский край» (Каменец-Подольск); «Подольские епархиальные ведомости» (Каменец-Подольск); україномовні – «Україна» (Кам'янець-Подільський); «Слово» (Кам'янець-Подільський); двомовні – «Червоний шлях = Красный путь» (Київ); «Вісти = Известия» (Ізяслав) тощо. Тематика видань зібрання різноманітна: здебільшого це друки суспільно-політичного змісту, також є часописи з медичних і технічних наук, з питань сільського та лісового господарства.

Перейдемо до більш детального аналізу періодичних ретровидань. У ВРВ зберігається 1465 газет (98 назв) доби Української революції 1917-1920 рр. Цей джерельний масив користується посиленою увагою дослідників, оскільки є літописом доби національно-визвольних змагань, віддзеркалює багатоаспектну діяльність урядових, політичних, громадських організацій з розбудови незалежної Української Народної Республіки.

У газеті «Свято Поділля» висвітлено відкриття Кам'янець-Подільського державного українського університету. Її видало Подільське Українське товариство «Просвіта» обсягом у вісім сторінок. Гаслом видання стали слова палкого вітання нового вишу – «Слава Українському Університетові!» під яким розміщувалися анонси «Що є в номері», «Передмова», «Привітання гостям» та інші рубрики.

У передмові висловлена радість із приводу відкриття університету на Поділлі як осередка української культури, адже саме з цього дня «Наш нарід стає нацією» [2, с.2].

Видавці газети детально познайомили читачів з життєвим і творчим шляхом першого ректора, фундатора університету Івана Івановича Огієнка, з біографіями викладачів університету Петра Бучинського (професора і декана фізико-математичного факультету), Василя Біднова (професора кафедри історії Української та загальної церкви), Костя Широцького (професора кафедри українського мистецтва), Михайла Драй-Хмари (приват-доцента кафедри слов'янської філології). Про складний шлях утворення університету розповідає на наступній сторінці газети Олімпіада Пашенко. Процес зародження університетської бібліотеки висвітлив В. Сливка. 22 жовтня в газеті «Свято Поділля» вже подав про перші кроки бібліотеки, мету з завдання її колективу, готовність обслужити студентів-першокурсників [2, с.7]. Шпальти газети завершувалися публікацією «Ухваленого Радою Міністрів закону про заснування Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету», затвердженого гетьманом Павлом Скоропадським 17 серпня 1918 року [2, с.8].

Серед примірників періодичних видань – 749 документів релігійного спрямування. Релігійна православна періодика – складова частина загальної культу-

ри українського народу, джерело релігійної й інших сторін життя суспільства. Останнім часом вона викликає дедалі більше зацікавлення в науковців, особливо фахівців з історії України, історії церкви. Сьогоднішня релігійна ситуація в Україні, з одного боку, а з другого – спроби розв'язання складних і делікатних проблем ставлять завдання пошуку інформації, яка б дозволила наблизитись до національних, загальнокультурних та релігійних коренів [1, с.76].

Репертуар профільованої періодики ВРВ репрезентований 19 назвами.

Православні релігійні журнали були органом Російської православної церкви, її концепція відповідала програмі Святійшого Синоду (крім органів друку сектантів). Мова журналів – російська. Наприкінці XIX – початку XX ст. церковні періодичні видання, надруковані в Україні, висвітлювали й українські православні традиції. Крім повідомлень церковного відомства, проповідницького матеріалу, журнали вміщували статті з історії епархій, церков, про місцевих діячів, з історії етнографії [3, с.15].

До фонду релігійної періодики відносяться епархіяльні відомості. Найповнішим є комплект тих, що видавався в Україні, зокрема «Подільські» (1862-1905).

«Подольские епархиальные ведомости» – духовно-літературний журнал подільського духовенства. Переглянувши «Подольские епархиальные ведомости» за весь період їх видання (1862–1905 рр.), можна знайти низку цінних розвідок з історії, археології та статистики Поділля, зокрема праці М. Сімашкевича «Римское католичество и его иерархия в Подолии», «Историко-географический и этнографический очерк Подолии», «Историко-статистическое описание Хмельника», М. Яворського «Пмятники униатской церковно-литературной деятельности конца XVIII ст.», «Историко-статистическое описание г. Бара»; Е. Сицинского «Бакога – древняя столица Подолии», історико-статистичні описи усіх повітових міст Поділля, деяких сіл і містечок М. Орловського. Багато розвідок і заміток присвячено етнографії Поділля. Отже, «Подольские епархиальные ведомости» для краєзнавчого студіювання Поділля є дуже цінним джерелом.

Епоха Просвітництва призвела до усвідомлення потреби змін у традиційній системі навчання молоді. Одним із допоміжних засобів вирішення нових завдань стали фахові періодичні журнали.

Педагогічна преса XIX ст. – цінний потік інформації з історії педагогіки. Вона вміщує багату спадщину вітчизняної педагогічної культури. Низку педагогічних періодичних видань, які доволі складно віднайти в сучасних українських книгосховищах зберігаються нині у фондах відділу рідкісних видань. Репертуар профільної журнальної періодики репрезентований 15 назвами. На особливу увагу заслуговують статті щодо освіти на Поділлі. Наприклад, у журналі «Народное образование» (1910, №26) опубліковано матеріал «О введении всеобщего обучения в Подольской губернии». Тут також подається досить змістовний статистичний матеріал, який ілюстрований таблицями, аналізується стан освіти в губернії.

На сторінках часопису «Червоний учитель» (1923, ч.1) дослідник може ознайомитись з інформацією про завідуючого відділом народної освіти Кам'янецької округи Василя Пилиповича Гоца; про голову Вчительської спілки «Робос» Кам'янецької округи О. А. Розумовського.

Доцільно вказати, що на сторінках часопису «Освіта» (1919, №1, №6) дослідник може прочитати про Івана Огієнка (першого ректора і фундатора)? ім'я якого носить наш університет; про Т.Г. Шевченка – поета відродження України.

Таким чином, дослідження ретроперіодичних видань XIX – початку XX ст. дає змогу вивчити їхнє інформаційне наповнення, висвітлити особливості відо-

браження в пресі суспільних процесів; сприяє максимальному розкриттю фонду періодичних видань для задоволення інформаційних потреб користувачів.

Отже, актуальним напрямом роботи відділу рідкісних видань бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка є оцифрування найцінніших видань та створення повнотекстової електронної бази даних.

Список використаних джерел:

1. Дениско Л.М. Релігійні православні періодичні видання XIX – початку XX століття у фондах НБУ ім. В.І. Вернадського: каталог. Київ, 2001. 200 с.
2. Свято Поділля : одноднева газета, присвячена відкриттю Кам'янець-Подільського державного українського університету / видання Українського товариства «Просвіта». Кам'янець-Подільський, 1918. 22 жовт. 8 с.
3. Часописи Поділля: історико-бібліогр. зб. з нагоди 150-ліття першої газети на Україні (1776-1926) та 10-ліття існування УСРР / уклад.: М. Білінський, Н. Співачевська, І. Кревецький ; за ред. В. Отамановського. Вінниця, 1927. 126 с.

The article is devoted to the historical-ethnographic study of retroperiodic XIX – early XX centuries. and the possibilities of its study and use are traced.

Key words: rare editions, periodicals, newspaper, magazine

Отримано: 15.03.2018

УДК 014.3:001.8:378.4(477.43-21)К-ПНУ

Т. М. Опря, м. Кам'янець-Подільський

РОЛЬ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОКАЖЧИКІВ ЗМІСТУ У ВІДОБРАЖЕННІ СТАНУ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ ВЧЕНИХ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

У статті висвітлено роль бібліографічних покажчиків змісту в забезпеченні інформаційних потреб користувачів, особливості створення бібліографічної продукції працівниками бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Ключові слова: бібліографічні покажчики, науково-дослідницька робота.

В умовах розбудови Української державності, культурного та духовного відродження українського народу виникає потреба глибоко вивчати, аналізувати, узагальнювати і творчо використовувати досвід минулого. Зростає науково-дослідницька складова діяльності бібліотек, які мають бути не лише трансляторами накопичених знань, але й виробниками власного інформаційного продукту. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка має вагомий досвід у цій важливій сфері. З кожним роком збільшується поповнення бібліотечного фонду за рахунок власних бібліографічних видань. У практиці роботи бібліотеки вишу важливе місце займає укладання бібліографічних покажчиків, що розкривають зміст загальноуніверситетських та факультетських наукових збірників. Вони характеризують науково-педагогічну діяльність університету і мають велике значення для створення наукових праць з його історії.

Названа тема має неабияку актуальність і прикладне значення в плані акумулювання досвіду цього важливого напрямку роботи бібліотеки ЗВО. Її